

PROGRAM
SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH NA ROK 2005

Program Szczepień Ochronnych (PSO) składa się z następujących części:

- I.* Szczepienia obowiązkowe – kalendarz szczepień
  - A. Szczepienia obowiązkowe dzieci i młodzieży według wieku
  - B. Szczepienia obowiązkowe osób narażonych w sposób szczególny na zakażenie
- II.* Szczepienia zalecane – niefinansowane ze środków znajdujących się w budżecie Ministra Zdrowia
- III. Informacje uzupełniające

* Finansowanie szczepień określonych w części I i II odbywa się w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. Nr 210, poz. 2135).

PROGRAM SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH

I.A. SZCZEPIENIA OBOWIĄZKOWE DZIECI I MŁODZIEŻY WEDŁUG WIEKU

Wiek		Szczepienie przeciw	Uwagi
	w ciągu 24 godzin po urodzeniu	WZW typu B – domięśniowo (<i>pierwsza dawka</i>) GRUŻLICY - śródskórną szczepionką BCG	Szczepienie noworodków przeciw gruźlicy winno być wykonane jednocześnie lub nie później niż w 24 godz. od szczepienia przeciw WZW typu B.
1 rok życia	2 miesiąc życia - 6-8 tydzień (po 6 tygodniach od szczepienia przeciw gruźlicy i WZW typu B)	WZW typu B – domięśniowo (<i>druga dawka</i>) BŁONICY, TĘŻCOWI, KRZTUŚCOWI (<i>pierwsza dawka</i>) - podskórną lub domięśniowo szczepionką DTP	Druga dawka szczepienia podstawowego przeciw WZW typu B podawana jest w odstępie sześciotygodniowym od pierwszej dawki, a trzecia dawka uzupełniająca szczepienia podstawowego po 6 miesiącach od pierwszej dawki. Drugą dawkę szczepionki WZW typu B należy podać w 6-8 tygodniu życia jednocześnie z pierwszą dawką szczepionki DTP, a dawkę trzecią na przełomie 6 i 7 miesiąca życia.
	przełom 3 i 4 miesiąca życia (po 6 tygodniach od poprzedniego szczepienia)	BŁONICY, TĘŻCOWI, KRZTUŚCOWI (<i>druga dawka</i>) - podskórną lub domięśniowo szczepionką DTP	
		POLIOMYELITIS - podskórną lub domięśniowo szczepionką inaktywowaną IPV poliwalentną (1,2,3 typ wirusa) (<i>pierwsza dawka</i>)	Szczepienie przeciw POLIOMYELITIS dzieci w 1 roku życia pierwsze dwie dawki - szczepionką inaktywowaną IPV. Pierwsza dawka na przełomie 3 i 4 miesiąca życia jednocześnie z drugą dawką szczepionki DTP. Druga dawka w 5 miesiącu życia jednocześnie z trzecią dawką szczepionki DTP.
	5 miesiąc życia (po 6 tygodniach od poprzedniego szczepienia)	BŁONICY, TĘŻCOWI, KRZTUŚCOWI (<i>trzecia dawka</i>) - podskórną lub domięśniowo szczepionką DTP POLIOMYELITIS - podskórną lub domięśniowo szczepionką inaktywowaną IPV poliwalentną (1,2,3 typ wirusa) (<i>druga dawka</i>)	Trzy pierwsze dawki szczepienia podstawowego DTP podawane są w odstępach sześciotygodniowych.

1 rok życia	przełom 6 i 7 miesiąca życia (po 6 tygodniach od poprzedniego szczepienia)	WZW typu B – domięśniowo (<i>trzecia dawka</i>)	Dzieciom z przeciwwskazaniami do szczepienia przeciw krztuścowi - DTPw nie wykonuje się szczepienia DTP. Dzieciom tym należy zastosować domięśniowo szczepionkę DTaP (z bezkomórkowym komponentem krztuścowym), w cyklu obowiązkowego szczepienia DTP, a w przypadku orzeczenia przeciwwskazania do szczepienia szczepionką DTaP należy zastosować szczepionkę DT. Patrz również - „Informacje uzupełniające” - część III PSO
	12 miesiąc życia	GRUŻLICY - śródskórnio szczepionką BCG	Szczepione są dzieci, u których w wyniku pierwszego szczepienia BCG nie wystąpiła blizna bądź wystąpiła blizna poszczepienna o średnicy mniejszej niż 3 mm. Dzieciom ze styczności z chorym na gruźlicę należy wykonać próbę tuberkulinową i szczepić dzieci tuberkulinoujemne w dniu odczytania próby.
2 rok życia	13-14 miesiąc życia	Odrze, śwince, różyczce, żywą szczepionką skojarzoną	Szczepienie podstawowe. Podawane w wywiadzie przebycie zachorowania na odrę, świnkę lub różyczkę nie jest przeciwwskazaniem do szczepienia; szczepionkę należy podać po upływie dwóch miesięcy od wyzdrowienia.
2 rok życia	16-18 miesiąc życia	BŁONICY, TEŻCOWI, KRZTUŚCOWI (<i>czwarta dawka</i>) podskórnio lub domięśniowo szczepionką DTP POLIOMYELITIS - podskórnio lub domięśniowo szczepionką inaktywowaną IPV poliwalentną (1,2,3 typ wirusa)- (<i>trzecia dawka</i>).	Czwarta dawka, uzupełniająca szczepienia podstawowego DTP i trzecia dawka uzupełniająca szczepienia podstawowego przeciw polio. Dzieci z przeciwwskazaniami do podania preparatu zawierającego komórkowy komponent krztuśca, które w pierwszym roku życia otrzymały trzy dawki DTaP, należy zaszczepić domięśniowo czwartą dawką DTaP.
	Według zaleceń producenta, w 1 i 2 roku życia	Haemophilus influenzae typu b	Szczepionkę przeciw zakażeniu Hib stosować według zaleceń producenta w pierwszym i drugim roku życia dzieciom z rodzin wielodzietnych – Patrz również „Informacje uzupełniające” – część III PSO Można stosować jednocześnie z innymi szczepionkami, np. DTP , w oddzielnych iniekcjach.

okres przed-szkolny	6 rok życia	BŁONICY, TEŻCOWI, KRZTUŚCOWI - domięśniowo szczepionką DTaP zawierająca acelularny komponent krztuśca POLIOMYELITIS - doustnie szczepionką atenuowaną poliwalentną OPV poliwalentną (1,2,3 typ wirusa)	Dawka przypominająca szczepionki przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi (komponent acelularny). Patrz również - „Informacje uzupełniające” - część III PSO Dawka przypominająca
	7 rok życia po 6 tygodniach od szczepienia przeciw ODRZE	ODRZE – podskórnie lub domięśniowo szczepionką żywą - wg zaleceń producenta GRUŻLICY- śródskórnie szczepionką BCG	Dawka przypominająca. Podawane w wywiadzie przebycie zachorowania na odrę nie jest przeciwwskazaniem do szczepienia; szczepionkę należy podać po upływie co najmniej dwóch miesięcy od wyzdrowienia. Szczepienie przeciw odrze wykonuje się dzieciom podejmującym naukę w szkole . Zamiast monowalentnej szczepionki przeciw odrze można podać szczepionkę potrójną przeciw odrze, śwince i różyczce na zasadzie szczepienia zalecanego. Szczepienie bez próby tuberkulinowej. Dzieciom ze styczności z chorym na gruźlicę należy wykonać próbę tuberkulinową Mantoux i szczepić dzieci tuberkulinoujemne w dniu odczytania próby.
Szkoła podstawowa i gimnazjum	12 rok życia	GRUŻLICY- śródskórnie szczepionką BCG	Tylko dzieci z ujemnym wynikiem próby tuberkulinowej Mantoux. Szczepienie należy wykonać w dniu odczytania próby.
	13 rok życia	RÓŻYCZCE – podskórnie lub domięśniowo- wg zaleceń producenta	Tylko dziewczęta. Podawane w wywiadzie przebycie różyczki nie jest przeciwwskazaniem do szczepienia. Szczepionkę należy podać po upływie dwóch miesięcy od wyzdrowienia.
	14 rok życia	WZW typu B - domięśniowo 3-krotnie w cyklu 0; 1; 6 miesięcy BŁONICY, TEŻCOWI - podskórnie lub domięśniowo szczepionką Td	Szczepienie należy podać młodzieży w gimnazjum (I lub II klasa). Nie należy szczepić osób uprzednio szczepionych podstawowo przeciw WZW typu B w ramach szczepień zalecanych. Nie przewiduje się dawek przypominających. Dawka przypominająca. Szczepienie można podać jednocześnie (tzn. w ciągu 24 godz.) z jedną z dawek szczepionki przeciw WZW typu B.
Szkoła ponadpodstawowa	19 rok życia lub ostatni rok nauki w szkole	BŁONICY, TEŻCOWI - podskórnie lub domięśniowo szczepionką Td	Trzecia dawka przypominająca; nie powinna być podana wcześniej niż po upływie 3 lat od ostatniej dawki szczepionki Td.

I. B. SZCZEPIENIA OBOWIĄZKOWE OSÓB NARAŻONYCH W SPOSÓB SZCZEGÓLNY NA ZAKAŻENIE

Szczepienie przeciw	Osoby podlegające szczepieniu	Uwagi
GRUŻLICY - śródskórną szczepionką BCG	- tuberkulinoujemni studenci akademii medycznych i uczniowie policealnych szkół medycznych (w pierwszym miesiącu nauki) niezbadani próbami tuberkulinowymi w ciągu ostatnich 12 miesięcy.	Szczepienie należy wykonać w dniu odczytania próby tuberkulinowej Mantoux.
WZW typu B - domięśniowo	- osoby wykonujące zawód medyczny narażone na zakażenie - uczniowie średnich i policealnych szkół medycznych oraz studenci akademii medycznych w ciągu pierwszego roku szkolnego/akademickiego - osoby z bliskiego otoczenia chorych na WZW typu B i nosicieli HBV (domownicy oraz osoby przebywające w zakładach opiekuńczych, wychowawczych i zakładach zamkniętych) - chorzy z przewlekłym uszkodzeniem nerek, zwłaszcza osoby dializowane oraz z przewlekłym uszkodzeniem wątroby o etiologii wirusowej, autoimmunologicznej, metabolicznej lub alkoholowej, przede wszystkim z przewlekłym zakażeniem HCV - zakażeni HIV a także dzieci z wrodzonym lub nabytym defektem odporności - osoby przygotowywane do zabiegów wykonywanych w krążeniu pozaustrojowym	Szczepienia podstawowe wg schematu: 0; 1; 6 miesięcy. Nie należy szczepić osób szczepionych podstawowo przeciw WZW typu B Szczepień przypominających nie przewiduje się Przewiduje się dawkę szczepionki zalecaną przez producenta dla osób z chorobami przewlekłymi, zwłaszcza dializowanych. Schemat szczepienia według wskazań producenta. U osób z chorobami przewlekłymi, zwłaszcza dializowanych, stosować dawki przypominające w celu utrzymania stężenia przeciwciał anty HBs powyżej poziomu ochronnego (10 j.m./l). Dawki przypominające podawać według zaleceń lekarza leczącego.
BŁONICY - podskórną szczepionką monowalentną (d, D), lub skojarzoną ze szczepionką przeciw tężcowi (Td, DT)	- ze wskazań indywidualnych - osoby ze styczności z chorymi na błonicę - w zależności od sytuacji epidemiologicznej	Szczepienia w zależności od sytuacji epidemiologicznej - o ile obowiązek szczepień zostanie nałożony w drodze rozporządzenia przez Ministra Zdrowia lub w drodze rozporządzeń wydawanych przez wojewodów
DUROWI BRZUSZNEMU - podskórną szczepionką monowalentną (Ty), lub skojarzoną ze szczepionką przeciw tężcowi (TyT)	- ze wskazań indywidualnych - w zależności od sytuacji epidemiologicznej	
WŚCIEKLIŹNIE - domięśniowo lub podskórną	- ze wskazań indywidualnych, osoby podejrzane o zakażenie wirusem wścieklizny	Patrz również - „Informacje uzupełniające” - część III PSO
TEŻCOWI - podskórną	- ze wskazań indywidualnych, narażone na zakażenie tężcem - w zależności od sytuacji epidemiologicznej	Szczepienie w zależności od sytuacji epidemiologicznej o ile obowiązek szczepień zostanie nałożony

II. SZCZEPIENIA ZALECANE

NIEFINANSOWANE ZE ŚRODKÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W BUDŻECIE MINISTRA ZDROWIA

patrz „Informacje uzupełniające” (cz. IV PSO)

Szczepienie przeciw	Szczególnie zalecane osobom	Uwagi
WZW typu B - domięśniowo; dawkowanie i cykl szczepień wg zaleceń producenta szczepionki	<ul style="list-style-type: none"> - osobom, które ze względu na tryb życia lub wykonywane zajęcia są narażone na zakażenia związane z uszkodzeniem ciągłości tkanek lub poprzez kontakt seksualny - przewlekle chorym o wysokim ryzyku zakażenia nieszczepionym w ramach szczepień obowiązkowych - chorym przygotowywanym do zabiegów operacyjnych - dzieciom i młodzieży, nie objętym dotąd szczepieniami obowiązkowymi - osobom dorosłym, zwłaszcza w wieku starszym 	<p>Zaleca się szczepienia podstawowe, w cyklu 0,1,6. Nieszczepienie osób uprzednio zaszczipionych podstawowo.</p> <p>Osobom przewlekle chorym stosować dawki przypominające w celu utrzymania stężenia przeciwciał anty HBs powyżej poziomu ochronnego (10 j.m./l). Dawki przypominające podawać według zaleceń lekarza leczącego.</p>
WZW typu A - domięśniowo; dawkowanie i cykl szczepień wg zaleceń producenta szczepionki	<ul style="list-style-type: none"> - osobom wyjeżdżającym do krajów o wysokiej i pośredniej endemiczności WZW typu A - osobom zatrudnionym przy produkcji i dystrybucji żywności - dzieciom w wieku przedszkolnym, szkolnym i młodzieży, które nie chorowały na WZW typu A 	
ODRZE, ŚWINCE, RÓŻYCZCE - podskórnie jedną dawką szczepionki skojarzonej	- dzieciom w 7 roku życia zamiast obowiązkowego szczepienia przeciw odrze	<i>Podawane w wywiadzie przebycie zachorowań na odrę, świnkę lub różyczkę nie jest przeciwwskazaniem do szczepienia; szczepionkę należy podać po upływie 2 miesięcy od wyzdrowienia</i>
GRYPIE - dawkowanie i cykl szczepień wg wskazań producenta szczepionki	<p>ze wskazań klinicznych i indywidualnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przewlekle chorym (astma, cukrzyca, niewydolność układu krążenia, oddychania, nerek) - w stanach obniżonej odporności - w podeszłym wieku <p>ze wskazań epidemiologicznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pracownikom ochrony zdrowia, szkół, handlu, transportu, budownictwa oraz osobom narażonym na kontakty z dużą liczbą ludzi, bądź pracującym na otwartej przestrzeni 	<p>Według zaleceń producenta.</p> <p>Szczepionki ważne są tylko jeden rok ze względu na coroczne zmiany składu według zaleceń Światowej Organizacji Zdrowia.</p>
KLESZCZOWEMU ZAPALENIU MÓZGU - dawkowanie i cykl szczepień wg zaleceń producenta szczepionki	- przebywającym na terenach o nasilonym występowaniu tej choroby: w szczególności osobom zatrudnionym przy eksploatacji lasu, stacjonującemu wojsku, funkcjonariuszom straży pożarnej i granicznej, rolnikom, młodzieży odbywającej praktyki oraz turystom i uczestnikom obozów i kolonii	Szczepienie według wskazań producenta.

Zakażeniom wywoływanym przez HAEMOPHILUS INFLUENZAE typu b - domięśniowo lub podskórnie, dawkowanie i cykl szczepień wg zaleceń producenta szczepionki	- dzieciom od 2 miesiąca życia nie objętym szczepieniami obowiązkowymi dla zapobiegania zapaleniom opon mózgowo-rdzeniowych, posocznicy, zapaleniom nągli itp.	Szczepienia przeciw zakażeniu Hib stosować według zaleceń producenta. Można stosować jednocześnie z innymi szczepionkami np. DTP w oddzielnych iniekcjach.
BŁONICY, TĘŻCOWI - podskórnie lub domięśniowo, Td, dawkowanie i cykl szczepień wg zaleceń producenta szczepionki	- osobom dorosłym powyżej 19 roku życia (szczepionym podstawowo) pojedyncze dawki przypominające, co 10 lat, a nieszczepionym w przeszłości - szczepienie podstawowe - osobom w podeszłym wieku, które ze względu na wykonywane zajęcia są narażone na zakażenie	
RÓŻYCZCE - podskórnie lub domięśniowo - dawkowanie wg wskazań producenta szczepionki	- młodym kobietom, zwłaszcza pracującym w środowiskach dziecięcych (przedszkola, szkoły, szpitale, przychodnie), dla zapobiegania różyczce wrodzonej szczególnie nieszczepionym w 13 roku życia lub, jeżeli od szczepienia podstawowego w 13 roku życia minęło więcej niż 10 lat.	Nie szczepić w okresie ciąży. Przez trzy miesiące po szczepieniu nie należy zachodzić w ciążę.
Zakażeniom wywoływanym przez STREPTOCOCCUS PNEUMONIAE - domięśniowo lub podskórnie pojedynczą dawką wg wskazań producenta szczepionki	- osobom w wieku powyżej 65 lat - dzieciom powyżej 2 roku życia oraz dorosłym z grup podwyższonego ryzyka zakażeń (chorującym na przewlekłe choroby serca i płuc, cukrzycę, chorobę alkoholową, anemię sierpowatokrwinkową, zespół nerczycowy, nabyte i wrodzone niedobory odporności) - osobom po zabiegu usunięcia śledziony - osobom z chorobą Hodgkina	Nie szczepić w okresie ciąży.
Zakażeniom wywołanym przez NEISSERIA MENINGITIDIS z gr. C - szczepionka monowalentna skoniugowana.	- dzieciom powyżej 2 miesiąca życia, młodzieży i dorosłym - osobom po splenektomii	
ŻÓLTEJ GORĄCZCE	- wyjeżdżającym za granicę, wg wymogów kraju docelowego, zgodnie z zaleceniami Międzynarodowych Przepisów Zdrowotnych. Dotyczy w szczególności krajów Afryki oraz Ameryki Południowej	Nie szczepić osoby uczulone na białko kurze. Uwaga: również wykonanie szczepienia jest odpłatne
WIETRZNEJ OSPIE - podskórnie dawkowanie wg zaleceń producenta szczepionki	- osobom, które nie chorowały na ospę wietrzną - dzieciom i młodzieży z ostrą białaczką limfoblastyczną w okresie remisji	

Zarejestrowane i dostępne na rynku polskim szczepionki mogą być stosowane w realizacji szczepień obowiązkowych i zalecanych.

Należy stosować je zgodnie ze wskazaniami i zaleceniami producenta.

III. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE

A. SZCZEPIENIA PRZECIW WIRUSOWEMU ZAPALENIU WĄTROBY TYPU B (WZW typu B)

1. Szczepienia podstawowe noworodków i niemowląt wykonywane są trzema dawkami szczepionki w cyklu zbliżonym do: 0; 1; 6 miesięcy. Pierwsza dawka podawana jest w ciągu 24 godzin po urodzeniu (najlepiej w ciągu 12 godzin), jednocześnie ze szczepieniem przeciw gruźlicy. Druga dawka szczepienia pierwotnego po 6 tygodniach od poprzedniej, jednocześnie ze szczepieniem przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi. Trzecia dawka, uzupełniająca szczepienia podstawowego, po 6 miesiącach od pierwszej dawki.
2. Szczepienia młodzieży w 14 roku życia (gimnazjaliści). Szczepienie należy wykonać dawką dla dzieci lub dla dorosłych w zależności od wieku dziecka i zaleceń producenta w cyklu: 0; 1; 6 miesięcy w czasie nauki w I lub II klasie. Szczepienia zaleca się rozpoczynać wiosną uczniom klasy I podając przed wakacjami dwie dawki, a dawkę trzecią – jesienią (w klasie II).
3. Szczepienia osób z bliskiego otoczenia chorych na wzw typu B i nosicieli HBV narażonych w sposób szczególny na zakażenie (domownicy oraz osoby przebywające w zakładach opiekuńczych, wychowawczych i zakładach zamkniętych) wykonywane są trzema dawkami szczepionki w cyklu: 0; 1; 6 miesięcy. Nie przewiduje się podawania dawek przypominających.
4. Szczepienia osób poddawanych zabiegom dializ wykonuje się z zastosowaniem dawek szczepionki zalecanych przez producenta dla osób dializowanych.
5. Niedopuszczalne jest odmawianie wykonania zabiegu medycznego związanego z naruszeniem ciągłości tkanek w przypadku nie przeprowadzenia szczepienia przeciw WZW typu B.

B. SZCZEPIENIE PRZECIW ODRZE

1. Szczepienie przypominające w 7 roku życia należy wykonać **w czasie pierwszych dwóch miesięcy od podjęcia nauki w szkole** przed przypadającym w tym samym roku życia szczepieniem przeciw gruźlicy ze względu na długie gojenie się zmian po szczepieniu przeciw gruźlicy.
2. Konieczne jest uzupełnienie dawki przypominającej szczepienia przeciw odrze dzieciom w 8-19 roku życia, które nie otrzymały jej we właściwym terminie, tj. w 7 rok życia.

C. SZCZEPIENIA PRZECIW ODRZE, ŚWINCE I RÓŻYCZCE

1. Szczepienie szczepionką potrójną przeciw odrze, śwince i różyczce należy podać w 13-14 miesiącu życia oraz można podać w miejsce przypominającego szczepienia przeciw odrze w 7 roku życia na zasadzie szczepionki zalecanej.

D. PRÓBY TUBERKULINOWE I SZCZEPIENIA PRZECIW GRUŹLICY

1. **Próbę tuberkulinową przed szczepieniem BCG dzieciom zdrowym, nie pozostającym w styczności z chorym na gruźlicę, należy wykonywać w przypadku szczepienia dokonywanego w 12 roku życia lub później.**
2. Szczepienia dzieci ze styczności z chorym na gruźlicę należy poprzedzić próbą tuberkulinową Mantoux i szczepić dzieci tuberkulinoujemne w dniu odczytania próby.
3. Studenci akademii medycznych i uczniowie policealnych szkół medycznych rozpoczynający naukę i niezbadani próbami tuberkulinowymi w ciągu ostatnich 12 miesięcy powinni wykonać to badanie w pierwszym miesiącu nauki, a osoby tuberkulinoujemne poddać się szczepieniu.

E. SZCZEPIENIA PRZECIW POLIOMYELITIS

1. Zgodnie z zaleceniami Polskiego Komitetu Certyfikacji Eradykacji Poliomyelitis, w celu wyeliminowania zachorowań towarzyszących szczepieniom, **wprowadzono dla wszystkich niemowląt szczepionkę zabitą (IPV) jako pierwsze dwie dawki szczepienia.** I dawkę podaje się podskórnie lub domięśniowo na przełomie 3 i 4 miesiąca życia (po 6 tygodniach od szczepienia poprzedniego) jednocześnie z drugą dawką szczepienia przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi, a II dawkę po 6 tygodniach jednocześnie z trzecią dawką szczepienia przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi. Trzecią dawkę szczepionki IPV w ramach szczepienia podstawowego (uzupełniająca) należy podać w 16-18 miesiącu życia jednocześnie ze szczepionką DTP.
2. W 6 roku życia należy podać szczepionkę OPV.
3. **Dzieciom mającym trwale przeciwwskazania do szczepienia szczepionką żywą (OPV)** proponuje się wykonanie szczepienia szczepionką zabitą (IPV) podskórnie lub domięśniowo.

F. SZCZEPIENIA PRZECIW BŁONICY, TĘŻCOWI I KRZTUŚCOWI

1. Szczepienia przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi wykonywane są szczepionką DTP, trzykrotnie w odstępach, co 6 tygodni w pierwszym roku życia (szczepienie pierwotne) oraz jeden raz w 2 roku życia (szczepienie uzupełniające).
Pierwsza dawka szczepionki podawana jest w 2 miesiącu życia, po 6 tygodniach od szczepienia przeciw gruźlicy i WZW B, jednocześnie z drugą dawką szczepionki przeciw WZW B. Druga dawka - na przełomie 3 i 4 miesiąca życia (po 6 tygodniach od szczepienia poprzedniego), jednocześnie ze szczepionką przeciw poliomyelitis (IPV). Trzecia dawka - w 5 miesiącu życia (po 6 tygodniach od szczepienia poprzedniego), jednocześnie z II dawką szczepionki przeciw poliomyelitis (IPV). Dawka czwarta - w 16-18 miesiącu życia, jednocześnie ze szczepionką inaktywowaną przeciw poliomyelitis (IPV).
2. Dzieciom mającym trwale przeciwwskazania do szczepienia szczepionką komórkową przeciw krztuścowi należy zastosować szczepionkę DTaP z bezkomórkowym komponentem krztuścowym – trzykrotnie w pierwszym roku życia i jeden raz w drugim roku, według schematu DTP, jeżeli nie ma przeciwwskazań do szczepienia komponentem acelularnym, lub szczepionką DT, dwukrotnie w pierwszym roku życia i jeden raz w drugim roku. Wówczas w 2 miesiącu życia trzeba podać domięśniowo szczepionkę przeciw WZW typu B, a po 6 tygodniach jednocześnie zaszczyć pierwszą dawką DT (podskórną) i pierwszą dawką szczepionki POLIO (IPV - podskórną). Po następnych 6 tygodniach podać: drugą dawkę szczepionki DT (podskórną) i jednocześnie - drugą dawkę szczepionki POLIO (IPV - podskórną).

G. SZCZEPIENIA PRZECIW HAEMOPHILUS INFLUENZAE TYPU b

1. Wprowadza się szczepienia przeciwko Haemophilus influenzae typu b dla dzieci z rodzin wielodzietnych w 1 i 2 roku życia, gdzie za rodzinę wielodzietną, w rozumieniu art. 74 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku, o pomocy społecznej (Dz. U. 04 poz. 593 z późn. zm.), uważa się rodzinę posiadającą **nie mniej niż troje dzieci**.
2. Szczepienia przeciwko Haemophilus influenzae typu b, wykonywane są według zaleceń producenta, zależnie od wieku szczepionych. Pierwsza dawka szczepionki powinna być podana **w 2 miesiącu życia**, jednocześnie z DTP i WZW typu B, a dalsze **jednocześnie z kolejnymi dawkami szczepionki DTP**. Pełen cykl szczepień powinien składać się z 3 dawek szczepienia pierwotnego, podawanych trzykrotnie w 1 roku życia oraz 1 dawki uzupełniającej podanej w 2 roku życia dziecka, **o ile producent nie zaleca innego schematu uodpornienia**.
3. Dzieciom szczepionym od 6 do 12 miesiąca życia powinny być podane 2 dawki szczepionki, w cyklu szczepień pierwotnych oraz 1 dawka uzupełniająca, po roku od podania 2 dawki.
4. Dzieciom powyżej 1 roku życia powinna być podana 1 dawka szczepionki.

H. ORGANIZACJA SZCZEPIEŃ

1. Obowiązkowe szczepienia ochronne wykonują **wyłącznie ŚWIADCZENIODAWCY** w ramach umów zawartych z Narodowym Funduszem Zdrowia na świadczenie podstawowej opieki zdrowotnej lub innego zakresu świadczeń (np. z zakresu medycyny szkolnej), o ile tak przewiduje zawarta umowa.
2. Dzieci rozpoczynające naukę w szkole powinny być szczepione na jesieni. Jest to uzasadnione następującymi względami:
  - szczepienia takie chronią dzieci w nowym środowisku przed zakażeniami kontaktowymi,
  - dopiero na jesieni większość dzieci urodzonych w danym roku osiąga wiek wskazany w programie szczepień ochronnych,
  - zwykle wyprzedza sezonową zwyżkę zachorowań (styczeń - maj następnego roku kalendarzowego).Jeżeli duża koncentracja szczepień utrudnia ich wykonanie, albo przemawiają za tym ważne względy organizacyjne, część szczepień (zwłaszcza dzieci kończących szkoły podstawowe lub ponadpodstawowe) można przeprowadzić w I połowie roku kalendarzowego. Wówczas należy szczepić wcześniej (przed wakacjami) dzieci kończące określony wiek w danym roku kalendarzowym - tzn. **dopuszcza się wcześniejsze o około pół roku szczepione dzieci w wieku szkolnym**, a nie przekładanie ich na kolejny rok kalendarzowy.
3. Określony w części IA PSO wiek dziecka należy rozumieć jak w przykładzie: *dziecko, które ukończyło 3 lata jest w czwartym roku życia*.

Szczepienia określone w części I są szczepieniami zleconymi przez Ministra Zdrowia do wykonania Narodowemu Funduszowi Zdrowia w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. Nr 210, poz. 2135).

I. SZCZEPIENIA PRACOWNICZE

Z wyjątkiem szczepień przeciw WZW B pracowników wykonujących zawód medyczny, które to szczepienia są finansowane z budżetu Ministra Zdrowia, szczepienia ochronne wykonywane pracownikom zatrudnionym lub podejmującym pracę na stanowiskach, których wykaz podany jest w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 3 stycznia 2003 roku w sprawie wykazu stanowisk pracy oraz szczepień ochronnych wskazanych do wykonania pracownikom podejmującym pracę lub zatrudnionym na tych stanowiskach (Dz.U. Nr 5, poz. 60) są szczepieniami finansowanymi w całości przez pracodawców.

J. SZCZEPIENIA PRZECIW WŚCIEKLIŹNIE (POEKSPOZYCYJNE)

Wytyczne dotyczące swoistego zapobiegania wściekliznie u osób mających kontakt ze zwierzęciem chorym lub podejrzanym o zachorowanie na wściekliznę. Przedstawiono również zasady immunoprofilaktyki czynno-biernej

Rodzaj kontaktu ze zwierzęciem	Stan zdrowia zwierzęcia		Zapobieganie
	w chwili narażenia	podczas obserwacji weterynaryjnej 10-dniowa obserwacja weterynaryjna może być stosowana wyłącznie w odniesieniu do zwierząt takich jak pies i kot.	
Brak ran lub kontakt pośredni	-	-	nie wymaga
Oślinienie zdrowej skóry	-	-	nie wymaga
Oślinienie uszkodzonej skóry, lekkie pogryzienia i zadrapania	zwierzę zdrowe	objawy wścieklizny	Rozpoczęcie podawania szczepionki z chwilą zaobserwowania objawów wścieklizny u zwierzęcia
	zwierzę podejrzanе o wściekliznę	zwierzę zdrowe (niepotwierdzone objawy)	natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki – przerwać gdy zwierzę zdrowe
	zwierzę wściekle, dzikie, nieznanе, nie badane	-	natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki
Głębokie pogryzienia, zadrapania, oślinienie błon śluzowych	zwierzę zdrowe	objawy wścieklizny	natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki + swoistej immunoglobuliny (lub surowicy)
	zwierzę podejrzanе o wściekliznę	zwierzę zdrowe (niepotwierdzone objawy)	natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki + swoistej immunoglobuliny (lub surowicy) – można przerwać gdy zwierzę zdrowe
	zwierzę wściekle, dzikie, nieznanе, nie badane	-	natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki + swoistej immunoglobuliny (lub surowicy)

Swoiste zapobieganie czynne:

rozpoczęcie szczepienia wg skróconego (tj. poekspozycyjnego) schematu szczepień zgodnie z zaleceniami producenta szczepionki – schemat podawania kolejnych dawek - w 0; 3; 7; 14; 30 dobie.

Swoiste zapobieganie czynno-bierne:

jak wyżej

+

jednocześnie z pierwszą dawką szczepionki podaje się swoistą immunoglobulinę ludzką - 20 j.m./kg mc. Immunoglobulinę można podać do 7 dnia od czasu podania 1 dawki szczepionki.

Kwalifikacje do szczepienia przeciwko wściekliznie przeprowadza specjalistyczna Poradnia Chorób Zakaźnych.

Uwaga:

Rozpoczęcie postępowania poekspozycyjnego można odłożyć do czasu potwierdzenia wścieklizny u zwierzęcia, o ile zwierzę, które naraziło człowieka nie wykazywało objawów choroby podczas ekspozycji i jest możliwa jego 10-dniowa obserwacja weterynaryjna – dotyczy wyłącznie psa i kota.

Jeżeli została narażona osoba uprzednio szczepiona przeciwko wściekliznie podaje się tylko dwie dawki przypominające szczepionki wg schematu szczepienia w 0; 3 dobie. Nie należy wówczas podawać swoistej immunoglobuliny (lub surowicy).

K. SZCZEPIENIA PRZECIW TĘŻCOWI U OSÓB ZRANIONYCH

Wytyczne dotyczące swoistego zapobiegania tężcowi u zranionych osób.

Historia szczepień pacjenta	Ryzyko wystąpienia tężca	
	Niskie	Wysokie
nie szczepieni lub niekompletnie szczepieni lub historia szczepień niepewna	szczepionka Td lub T następnie kontynuować kolejne dawki szczepienia podstawowego wg schematu 0; 1; 6 miesiąc	szczepionka Td lub T + antytoksyna (LIT - swoista immunoglobulina 250/500 j.m. lub KAT - surowica przeciw tężcowa 3000 j.m.) następnie kontynuować kolejne dawki szczepienia podstawowego wg schematu 0; 1; 6 miesiąc
szczepienie podstawowe lub przypominające – ostatnia dawka więcej niż 10 lat temu	szczepionka Td lub T – 1 przypominająca dawka	szczepionka Td lub T – 1 przypominająca dawka + antytoksyna (LIT - swoista immunoglobulina 250/500 j.m. lub KAT - surowica przeciw tężcowa 3000 j.m.)
szczepienie podstawowe lub przypominające – ostatnia dawka 5 – 10 lat temu	szczepionka Td lub T – 1 przypominająca dawka	szczepionka Td lub T – 1 przypominająca dawka
szczepienie podstawowe lub przypominające – ostatnia dawka mniej niż 5 lat temu	nie wymaga	nie wymaga <i>ew. gdy szczególnie wysokie ryzyko rozważyć</i> szczepionka Td lub T – 1 przypominająca dawka